PAPER DETAILS

TITLE: ÇOCUK EDEBIYATINDA GÖÇ VE GÖÇMENLIK

AUTHORS: Murat TEMUR,Ihsan Seyit ERTEM

PAGES: 451-466

ORIGINAL PDF URL: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/910465

ÇOCUK EDEBİYATINDA GÖÇ VE GÖÇMENLİK[*]

Araştırma Makalesi / Research Article

Temur, M. ve Ertem, İ. S. (2019). Çocuk Edebiyatında Göç ve Göçmenlik. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 9(2), 451-466.

Geliş Tarihi: 26.07.2019
Kabul Tarihi: 21.10.2019
E-ISSN: 2149-3871

Arş. Gör. Murat TEMUR
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü
murattemur@nevsehir.edu.tr
ORCID No: 0000-0001-8548-6342

Doç. Dr. İhsan Seyit ERTEM
Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü
iertem@gazi.edu.tr
ORCID No: 0000-0002-1583-5591

ÖZ

İnsanlık tarihi boyunca göç hareketleri bireyleri ve onların ailelerini birçok yönden etkilemiştir. Özellikle çocuklar ruhsal, fiziki veya sosyal gelişimlerini yeterince tamamlayamadıkları için bu göç hareketlerinden en fazla etkilenen grubu oluşturmaktadırlar. Bu nedenle de, çocuklara yönelik yazılan eserlerin, içerik ve biçimsel yönden nitelikli olması, çocukların gelişim özellikleri, ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmış olması gerekmektedir. Bu araştırma ile çocuk kitaplarında göçmenlere yönelik kullanılan dil, zaman ve mekâna ilişkin özellikler incelenmiştir. Daha sonra elde edilen bulgular doğrultusunda çocuk kitabı yazarlarına, öğretmenlere, yöneticilere ve diğer bireylere önerilerde bulunulmuştur. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi ile toplanan veriler betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Seçilen çocuk kitapları, uzman görüşleri doğrultusunda geliştirilen analiz formu ile ayrıntılı olarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda, kitapların % 48'inde göçmenlere karşı kullanılan dilin birtakım olumsuz (hakaret edici, aşağılayıcı) ifadeler barındırdığı görülmüştür. Ayrıca incelenen kitapların % 87'sinde göçmenlerin, ya evsiz oldukları ya da yıkık dökük, pis, loş, karanlık veya nemli yapılarda kısa ya da uzun süre yaşamak zorunda kaldıkları görülmüştür. İncelenen çocuk kitaplarının yaklaşık % 35'i, Almanya'ya göç veya Suriye'den göç konularını ele almaktadır. Bu durum çocuk kitaplarının çevresel ve sosyal koşullara kayıtsız kalmadığının en önemli göstergesi olarak görülebilir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Kitapları, Göç, Göçmenlik, Betimsel Analiz.

MIGRATION AND IMMIGRATION IN CHILDREN'S LITERATURE

ABSTRACT

Migrations have influenced the individual and their families in different ways throughout human history. Especially, children constitute the most affected group by those migrations because they are not able to complete their mental, physical development and social progress adequately. That is why, the works intended for children need to have quality in terms of content and style, and be developed by taking into account of the child's development characteristics, interest and needs. In this study, the language, time, and space features used for immigrants in children's books were examined. Then, according to obtained findings, suggestions have been made to children's books writers, teachers, administrators and other people. In the study, the findings which have been collected with documents analysis, one of qualitative research methods, have been analysed with descriptive analysis technique. Chosen children's books have been scrutinised with analysis form developed in accordance with expert opinion. According to the results of the study, it has been seen that the language used about migrants in 48 percent of the books contains some negative remarks (insulting or

[*] Bu çalışma birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı "Çocuk Edebiyatında Göç ve Göçmenlik Olgusu" adlı yüksek lisans tezinin bir kısmından üretilmiştir.

derogatory) toward the migrants. Besides, in 87 percent of the books which have been examined, migrants have been shown to be either homeless or obliged to live in dirty, ruined and dark houses, or even in moist buildings temporarily or permanently. 35 percent of the books are about migration from Syria or migration to Germany. This could be the proof that children's books are not completely split off from the environment and social conditions.

Keywords: Children's Books, Migration, Migrant(s), Descriptive Study.

1. GİRİŞ

İnsanların yaşadıkları yerlerden kültürel, siyasal, sosyal, ekonomik ve benzeri nedenlerle başka bir yere doğru hareket etmelerine göç denir (Koçak ve Terzi, 2012). Geçmiş yıllardan günümüze kadar tarihin farklı safhalarında insanların savaş, açlık, hastalık, iklim gibi siyasi, sosyal ve ekonomik nedenlerle gerek bireysel gerekse de toplu olarak bir alandan başka bir alana göç ettikleri görülmüştür. Farklı dil, inanış ve yaşam biçimine sahip insanlar nüfus problemleri, ekonomik nedenler, çevre şartlarında meydana gelen bozulmalar, eğitim şartlarındaki yetersizlikler, siyasi sebepler, savaşlar nedeniyle kendileri ve ailelerinin hayatlarını kurtarmak ya da daha iyi bir yaşam standardı sağlamak için o günlerin koşulları dâhilinde, dünyanın farklı bölgeleri arasında sürekli yer değiştirmişlerdir (Kaştan, 2015). Bu yer değiştirmeler sonucunda da birçok farklı özelliğe sahip insan kitleleri aynı ortamlarda yaşamaya başlamış ve dil, inanış gibi noktalarda birbirlerini etkilemişlerdir.

Göçmenleri konu alarak oluşturulan edebi eserler zaman zaman onların sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel yönden yaşamış oldukları problemleri konu edinmiştir. Göçmenlerin sevinçlerini, umutlarını, üzüntülerini konu almış ve bu duyguları onların bakış açısı altında değerlendirmişlerdir.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (UNHCR) verilerine göre 2015 yılında Dünya'da yer alan mültecilerin yarısından fazlası çocuklardan oluşmaktadır (UNHCR, 2016: 2). Bu nedenle de göç sırasında sosyal, psikolojik ve fiziksel soruna maruz kalan çocukları korumak ve bunların eğitim, sağlık, oyun gibi ihtiyaçlarını karşılamak devletlerin ve insanların ana görevi olmalıdır.

Savaşlar ve göç hareketleri her ne kadar tüm insanları etkilese de çocuklar üzerindeki bu etki elbetteki daha fazla olacaktır (Altunbay ve Çakır, 2018). Çocuklar açısından göç hareketleri içerisinde yer almak eğitim, sağlık ve barınma gibi birçok temel olanaktan yararlanamamak anlamına gelmektedir. Zayıf ve savunmasız olan çocuklar birde göçmen konumunda oldukları zaman daha fazla hak ihlallerine maruz kalabilmektedir. Bazen bütün bir ailenin geçim derdini omuzlarına yüklenen göçmen çocuk eğitim olanaklarından faydalanamamaktadır. Bütün bir ailenin geçim derdini omuzlarına alarak çalışsa bile hiçbir zaman hak ettiği ücreti alamamakta ve kaldırabileceğinden fazla iş yüküne maruz kalmaktadır. Bu nedenle de yaşam standardı yüksek bir ortamda bile göç nedeniyle kaybettiği sosyal bağları nedeniyle, sağlıklı bir çocukluk dönemi geçirememektedir (Özservet ve Sirkeci, 2016).

Çocuklara yönelik yazılmış bazı kitaplar, onları hassas bazı konularda eğiterek, bilgi sahibi olmalarını sağlar. Bu nedenle çocukların erken yaşlarda onları ilgilendiren konularda farkındalık kazanması ve bilgi sahibi olmasını sağlamak için yazarlar ve yayınevlerinin bu yönde çaba göstermeleri gerekmektedirler (Bulut, 2018). Çocuklar için yazılmış olan göç ve göçmenlik temalı çocuk kitaplarında kullanılan dil, zaman-mekân, onların yaşamış ya da yaşamakta oldukları yerlerin ve zamanın özellikleri üzerinde önemle durulması gereken konulardan birkaçıdır.

Bu araştırmada, çocuklara hitaben yazılmış, ana teması göç veya göçmenlik olan çocuk kitaplarında ele alınan göç olgusu, betimsel analiz yöntemi kullanılarak çocuk edebiyatı çerçevesinde değerlendirilmiştir. Söz konusu kitaplar; dil ve göçmen karakterler ile onların yaşadıkları zaman ve mekânın özellikler açısından incelenmiştir.

Araştırmanın genel amacına bağlı kalınarak aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır.

- Çocuk kitaplarında göç ve göçmenlerin anlatımında dilin kullanımı nasıldır?
- Çocuk kitaplarında göç ve göçmenlerin anlatımında zaman ve mekân nasıl ele alınmıştır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Nitel araştırma sosyal olguları bağlı bulundukları ortam içerisinde kuram oluşturmayı temel alan bir anlayış içerisinde araştırmayı ve anlamayı dikkate alan bir yaklaşımdır. İnsanların yaşayış tarzları, yaşadıkları deneyimler, duygu ve davranışları, hisleri ile birlikte toplumsal işleyiş, sosyal hareketler, kültürel olaylar ve uluslararası ilişkiler nitel araştırmaların konusu alanına girmektedir (Yıldırım, 2010).

İçeriğinde, araştırılması amaçlanan olgu ya da olgular ile ilgili bilgi bulunan yazılı materyallerin analizini kapsayan doküman incelemesi, tek başına bir araştırma yöntemi olabildiği gibi diğer nitel araştırma yöntemleriyle de beraber kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016:189). Bir nitel araştırma türü olan doküman incelemesi, eğitimle ilgili araştırmalarda kullanıldığı zaman, öğrenci veya öğretmen kitapları, ders ve ünite planları, ders kitapları, program yönergeleri, eğitimle ilgili resmi belgeler veri elde etmek için kullanılabilir (Bogdan and Biklen'den aktaran Bardakçıoğlu, 2016: 23). Betimsel analiz ise başlıca dört ana basamaktan oluşur. Bu basamaklar sırasıyla analiz için gereken bir çerçevenin oluşturulması, daha önce kurulmuş bu çerçeveye göre verilerin işlenmesi, elde edilen bulguların tanımlanması ve son olarak da bu bulguların yorumlanmasıdır (Kerpiç, 2011: 25).

Çocuk edebiyatı alanında yapılmış olan bu çalışmada veriler, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Daha sonra ise elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir.

2.2. Çalışma Materyalleri

Bu çalışmanın yapılması için gerekli olan veriler, araştırmanın içeriğine uygun olarak belirlenen göç ve göçmenlik temalı çocuk kitaplarından elde edilmiştir.

Kitapların elde edilmesi için öncelikle 6 aylık bir süre ayrılmıştır. Bu süre içerisinde öğretmenler, akademisyenler ve alanında uzman kişilerle iletişime geçilmiş ve daha önce oluşturulan kriterler (kitapların 1970-2017 yılları arasında yazılmış olması, göç ve göçmenlik konularında yazılmış olması, çocuklara yönelik olması) hakkında bilgi verilerek bu kriterlere uygun kitapların araştırmacıya bildirilmesi istenmiştir.

Alanında uzman kişiler ve öğretmenlerden cevap gelmesi için beklenen kısmı da dahil 6 aylık sürenin tamamında araştırmacı tarafından internet üzerinden Türkiye de ulaşılabilen sahaflar ve kitapçıların tamamı incelenmiş (gerektiğinde telefonla da görüşülerek), kriterlere uygun kitaplara rastlanılması durumunda sipariş verilerek kitaplar temin edilmiştir. Bununla birlikte Ankara ili içerisinde ulaşılabilecek kütüphaneler, kitapçılar ve sahaflar ile yüz yüze görüşme sağlanmıştır. Çocuk kitaplarının incelendiği çalışmalar, özetlerinin yer aldığı siteler incelenmiş ve bu verilerden elde edilen kitaplar kayıt altına alınmıştır. Satın alınan kitaplar araştırmacı tarafından okunmuş, belirlenen kriterler ile uzmanların görüş ve önerileri doğrultusunda bir kısmı elenerek incelenen çocuk edebiyatı eseri sayısı 23'e düşürülmüştür.

2.3. Verilerin Analizi

Betimsel analize göre elde edilen veriler daha önceden belirlenmiş birtakım temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu veriler hem araştırma sorularının meydana getirdiği temalara göre düzenlenebilir hem de gözlem ve görüşme aşamalarında kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Bu analiz tekniğinde gözlenen ya da görüşülen kişinin görüşlerini çarpıcı bir şekilde yansıtmak için doğrudan alıntılara sürekli yer verilir. Betimsel analizin ana amacı ulaşılan bulguları belirli bir düzene getirilmiş ve yorumlanmış halde okuyucuya sunmaktır. Bu nedenle de elde edilen bilgiler öncelikle sistematik ve açık bir şekilde betimlenir. Sonra da bu betimlemeler araştırmacı tarafından açıklanır ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 240).

Veri analizi aşamasında öncelikle tüm kitaplar okunmuş, incelenmiş ve araştırma soruları doğrultusunda elde edilen veriler işaretlenmiştir. Daha sonra elde edilen veriler betimsel analize tabi

tutulmuştur. Analiz formunda yer alan veriler araştırmanın alt amaçları doğrultusunda tanımlanarak açıklanmış ve yorumlanmıştır. Araştırmacılar farklı bulguların benzerlikler ile farklılıklarını dile getirerek kitapların özellikleri ile ilgili çıkarımlarda bulunmuştur. Analiz formu, Tomeka S. Berry tarafından 1999 yılında tamamlanan A Content Analysis of The Contemporary Portrayal of African Americans in Children's Picture Books adlı yüksek lisans tezinden alınmıştır. Daha sonra ise Children's Books in Children's Hands ve Children Literature in the Elemantary School kitaplarından alınan bilgiler ile geliştirilmiştir. Son aşama olarak da, alanda uzman 4 akademisyenin görüşü alınarak forma son şekli verilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

3.1. Araştırmanın Birinci Sorusuna İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Bu başlık altında dilin küçültücü, iğneleyici bir biçimde kullanılıp kullanılmadığı, göçmen çocuklar ile diğer çocuklar arasında dil farklılıklarının olup olmadığı ve kitaplarda ırk, din, cinsiyet ayrımına yol açan ifadelerin kullanılıp kullanılmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Çocuk kitaplarının 12 tanesinde herhangi bir küçültücü, iğneleyici vb. ifade bulunamamış 11 tanesinde ise bu ifadelere rastlanmıştır. Bu kitapların 11 tanesinde yer alan cümleler Tablo 1'de sıralanmaktadır.

Tablo 1: Küçültücü, İğneleyici vs. Kelimeler Kullanılıp Kullanılmadığına İlişkin Bulgular

KOD	S.NO	CÜMLE
K-4	61	Ereklerin semtinden gelenler, bu çocukların yanında yaban gibi kalıyorlardı.
K-6	68	Herhalde birini öldürüp, kafatasından bardak yapmaya gitmiştir, dedi Shocky. Asıl Cengiz böyle yapıyormuş. Ve Moğollar hala çocuklarına bu adamın ismini veriyorlar, şaka gibi! Almanların çocuklarına Adolf Hitler ismini verdiğini düşünsenize.
K-6	103	Aptallar. Kaçabileceklerini sandılar ama Chingis paltosunu bile almamıştı yanına. Kartallarla avlanıyorlarmış….Pöh! Bir tilki görünce ödleri koptu. Hayatlarını kurtardım resmen. Ben olmasaydım açlıktan ölürlerdi herhalde.
K-7	22	Okuldan sonra, "Ne yapabiliriz ki!" dedi Bernhard. "Hiçbir şey" dedi Katja. İzleyen günlerde de Anna'yı tek başına bıraktılar. Regine bile ona yardımcı olma isteğini yitirmişti. "Aptalın teki" diyordu, "Benimle konuşmuyor bile. Bana sorarsanız tam bir aptal o."
K-7	22-24	Anna bahçe duvarının yanındaki kestane ağacının altında duruyordu. Gene tek başınaydı. Kazık gibi dikiliyordu. Sitem dolu bir hali vardı. Benjamin'e çok saçma geldi bu. Aptal inek, diye düşündü…
K-9	54	Çabuksığınlar illa aptallık ediyorsunuz ve belayla uğraşmak, bedel ödemek de bize…
K-9	56	Evet, evet, evet, sınır dışı, şeytani müziğini kamu alanında izinsiz çalmıştır! Ah müzik, müzik, hep şu müzik! Neden hep o pis müziğinizi çalmak zorundasınız.
K-9	65	Kısa süre sonra, yüksek insanların müdavimi olduğu dip köşenin bodrum katlarında neredeyse bir seyyar kitapçı ve bozuk para engini oldu.
K-10	3	Gürcüler gavurdur, dedi. Biz bunları hiç sevmeyiz.
K-14	47	Devlet herşeyi veriyor size. Utanmadan dileniyorsunuz bir de. Arsızsınız, arsız!
K-16	37	Şu dışardaki kara oğlan durmadan bağırıyor.
K-16	43	Bu Afrikalılar bir haftadır başımıza dert oldu, onlarla uğraşıyoruz.
K-16	43-44	Sağdan soldan buralara göç edenlere. Her türlü azınlık vardır burası gibi yerlerde hocam. Tekinsiz yerlerdir buralar. Kim kime dumduma derken, bunu kastediyorum. Hırlısı hırsızı bir aradadır yani.
K-16	45	Bir kaçak yakalıyorum ve huzuru sağlıyorum.
K-16	49	Kıl Muharrem'in elinden kurtardığım kedi yavrusu gibi
K-16	61-62	Göçmenlere "goril araplar" ve "pis goriller" denilmesi,
K-16	71	O zaman kendine yeni bir hayat çizersin, kömür arkadaşınla birlikte.
K-16	71	Salif göçmen olması ve herhangi bir kaydı olmaması nedeniyle dışlanmaktadır.
K-20	101	Hamile kadınlar, cılız anneler ve çelimsiz çocukları
K-20	14	Uzaktan buraya geldiklerini anlayamadım. Fakat ambarımdakiler kesinlikle onlardır. Ambarımda böyle serserilerin sığınmasına izin mi vereceğimi sanıyorsun?
K-20	25	Hiçbir yararlı iş görmedin mi sen? Bütün günlerini bu pis tembellikle mi geçiriyorsun?

K-20	39	David çocukları görünce şaşırmış, kemanı indirmişti. Çocuklar da şaşırmış bir şekilde, gözlerini bu tuhaf kemancıya dikmişlerdi. İçlerinden biri: -İşte keman çalan küçük bir başıboş, dedi.
K-21	94	Aykut yanımızdan geçerken, dişlerinin arasından tıslıyor: "Şu pis Suriyeli'nin yüzünden maçı kaybettik."
K-22	32	"Dur bakalım hemşehrim!" dedi. "Yanlış geldin galiba. Burası Tahtakale hamamı değil. Bohçayla, sepetle nereye gidiyorsunuz böyle?"
K-22	33	İçerideki müşterilerin, tezgahtarların alaycı bakışları Mehmet'e diken gibi batıyordu.
K-22	35	İbrahim Bey, neden sonra kalemi elinden bıraktı, başını kaldırdı, kapının önünde dikilenleri ayrı ayrı; tepeden tırnağa süzdü. Bu, insanların ne işe yarayacaklarını ölçen bir iş adamının bakışlarıydı. Mehmet'le karısı bir kusurları varmış gibi, bu bakışların karşısında utançla gözlerini indirdiler.
K-22	54-55	Evin hanımının eteğini Yonca Kız'a öptürmeye çalıştılar
K-22	55	"Aşağıda niye talim ettirmedin?" diye Sultan Bacı'ya çıkıştı. "Ona da, anasına da eteklemeyi öğreteceksin! Her kimin yanına gelirlerse eteklemeyi iş bilecekler." Sonra kırmızı pabuçlara iğrenmiş gibi bakarak: "Şu köylü pabuçlarını da çıkar, at kızın ayağından, bir daha görmeyeyim!"
K-22	60	Hanımefendi hiç bir şey sormadan, olan bitenleri Yonca Kız'dan bildi. Gözlerinden ateş saçılarak Yonca'yı yakaladı, içeri götürdü, ceza olarak Yonca Kız'ın örgülü saçlarını kökünden kesti. Pabuçlarının güllerini yoldu, başını ahretlik gibi bağlattı. Bundan böyle bu köylü beslemenin kızıyla oynamaya getirilmesini yasak etti.
K-23	84	Yine de acımak gelmiyor içimden. Kendileri yetmiyormuş gibi bir de sürüyle çocuk saldılar sokaklarımıza. Tümü de başka dünyalardan gelmiş yaratıklar gibi ayak altında dolaşıp duruyorlar. İşte en yakın örnekleri önümüzde! Babası bunu ne demeye getirdi sanki! Haydi, büyüklerin gücünden yararlanıyoruz diyelim, Çocuklar niye? Bit pire gibi asalak bunlar sırtımızda yük.
K-23	113	Olmaz dedi Eva, Anneannem, yabancı işçilerin evlerine girme. Sana kötülük edebilirler. Onlar çok kaba ve ilkel insanlar diyor.
K-23	150-151	Aslında yabancı işçi çocukları arasında çok çalışkan, terbiyeli dengeli çocuklar da vardı. Okuldakilerin hepsi öğretmenlerin dedikleri gibi, yetersiz, tembel, dengesiz, uyumsuz ve görgüsüz değillerdi.
K-23	152	Aptal! özür dilemeyi öğrenmeden önce, gazoz içmeyi öğren. Pis, ilkel yabancı…..Çocuklar Korkak, korkak yabancı diye el çırpmaya…
K-23	152	Ben bu aşağılık yabancıdan özür dilemem.

Tablo 1 incelendiğinde yerel halk veya diğer çocukların göçmenleri özellikle de göçmen çocukları aşağıladığı, bazen inek, domuz, goril, bit, pire veya asalak diyerek onları hayvanlara benzettiği bazen de yaban, aptal, pis, geri kafalı, çağ dışı, gâvur, hırsız, kaçak, serseri, başıboş, kaba, ilkel, tembel, dengesiz, uyumsuz, görgüsüz veya korkak gibi kelimelerle nitelendirerek hakaret ettiği anlaşılmaktadır.

K-9 numaralı Çabuksığınlar adlı kitabın 65. Sayfasında, K-6 numaralı Benim Adım Hiç Kimse adlı kitabın 68. Sayfasında, K-22 numaralı Yonca Kız adlı kitapta yer alan cümlelerin ise hemen hemen tamamında da görüleceği gibi her ne kadar doğrudan iğneleyici ya da küçültücü kelimeler kullanılmasa da, bunu dolaylı yoldan ifade edecek söz ve davranışlarda bulunulmuştur (Grumberg, 2016; Boyce, 2016; Bilbaşar, 2016). Böylece de zaten evlerini ve sosyal çevrelerini bırakarak başka ülkelere göç eden çocuklar, onur kırıcı ve küçültücü sözlerle karşılaşmış ve bu olumsuz durumla mücadele etmek zorunda kalmışlardır.

Göç ve göçmenlik konularında yazılmış olan çocuk kitaplarında, çocuklar arasında dil farklılıkları belirli değişkenlere göre farklılıklar göstermektedir. Örneğin iç göçün konu edildiği bir kitapta genellikle konuşulan diller aynı olmasına rağmen şive veya ağız farklılıklarına rastlanmaktadır. Ancak bir ülkeden diğerine yapılan göçlerde dilde farklılaşmakta ve göçmenler bağlamında sorunlar artmaktadır.

İncelenen kitaplardan 14 tanesinde göçmen çocuklar ve diğerleri arasında dikkate değer bir dil farklılığına rastlanmamıştır. Ancak 9 kitabın içeriğinde ise göçmen çocuklar ve diğerleri arasında dil farklılığı olduğuna ilişkin cümleler tespit edilmiştir. Bu kitaplardan K-2 ve K-23'te göçmenlerin

Türkçe, diğer çocukların ise Almanca konuştuğu; K-11, K-14, K-17 ve K-21'de göçmen çocukların genelde Arapça diğer çocukların ise Türkçe konuştuğu; K-3'te göçmen Türk iken gittiği ülkede farklı dillerin konuşulduğu; K-16'da ise göçmen çocuk Afrika'dan geldiği ancak gittiği ülkede Türkçe konuşulduğu; K-22'de ise iç göç konusu işlenmesine rağmen şive farklılığının baskın olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan açıklamalardan da görüldüğü gibi kitapların bir kısmında göçmen çocukların dili gittikleri yer veya bölgede yaşayan diğer çocukların dilinden farklılık göstermektedir. Çalışmanın daha anlaşılır olması için bu farklılıkları iki şekilde değerlendirmek gerekmektedir. Bunlardan birincisi aynı dilin şivesel özellikleri ile ilgili olan farklılıklar, diğeri ise dillerin tamamen değişmesi ile ilgili farklılıklardır. Bunlardan şivesel farklılıkların yer aldığı eserlerde çocuklar genellikle diğer çocuklar veya çevre ile iletişim kurmakta zorlanmamaktadır. Derslerini daha iyi dinleyebilmekte bu durumda öğretmen ile ilişkisine veya ders başarısına zarar vermemektedir. Yine şivesel özellikler diğer duruma göre daha kısa sürede kaybolmakta ve göç edinilen yerin dil özellikleri daha kısa süre içerisinde kavranılmaktadır. Bu duruma bir örnek olarak K-22 kod numaralı Yonca Kız adlı eser verilebilir. Bu kitabın kahramanı Yonca Kız arkadaşları, çevresi ve öğretmenleri ile iletişim kurmakta zorlanmamıştır. Bu nedenle de çevreye ve insanlara daha kolay uyum sağlamıştır (Bilbaşar, 2016).

Dil ile ilgili bir diğer farklılık ise göç edenlerin terk ettikleri yer ile gittikleri yerlerde farklı dillerin konuşulmasından kaynaklanmaktadır. Bu durumda da göçmenler, özellikle de çocukları gittikleri yerlerde iletişim kurmakta zorlanmakta ve topluma uyum sorunu yaşamaktadır. Ayrıca derslerde öğretmenlerini anlamadıkları için gerekli bilgiyi alamamakta, bu nedenle de ders başarıları düşmekte ve okuldan uzaklaşmaktadırlar. Özellikle Türkiye'den Almanya'ya göç eden Türk ailelerin çocukları Almancayı bilmediklerinden dolayı, öğrenmede sorun yaşamış ve öğretmenler tarafından okulda başarısız olarak görülmüşlerdir. Bu durum onların okuldan iyice uzaklaşmalarına ve ders başarılarının düşmesine neden olmuştur. Nitekim K-2 numaralı Almanya Öyküsü adlı kitabın 175 ve 180. Sayfaları arasında derslerin Almanca olması nedeniyle göçmenlerin dinlemekte zorlandıkları, ders başarılarının düştüğü ve okuldan uzaklaştıklarından bahsedilmesi bu durumu desteklemektedir (Örs, 2010). K-23 numaralı Yurdumu Özledim adlı kitapta ise, göçmen çocuk Almanca kelimeleri telaffuz etmekte zorlanmış ve bu durum dalga konusu olmuştur. Ayrıca öğretmenler tarafından Türk öğrencilere karşı olumsuz bir bakış açısı hakimdir (Dayıoğlu, 2005). Son olarak K-17 numaralı Kuş Olsam Evime Uçsam adlı kitap ile K-21 numaralı Umut Sokağı Çocukları adlı kitaplarda da göçmenlerin dil ile ilgili sorunlar yaşadıkları bu durumunda onların topluma uyum ve iletişim kurmalarında etkili olduğu görülmüştür (Öztürk, 2016). Bu örnekler dil sorunun, hem arkadaşlar hem çevre ile uyumsuzluk, derslerde başarısızlık ve okula uyum sağlayamama gibi sorunları da beraberinde getireceğinin bir göstergesi olabilir.

Çocuklar arasında yapılan herhangi bir ayrımcılık türü, onların hayatlarında ileride telafisi zor hasarlara sebep olabilir. Bu konunun ulusal ve uluslararası önemi dikkate alınarak belirlenen kitaplarda din, ırk veya cinsiyet ayrımı içeren ifadelerin bulunup bulunmadığı Tablo 2'de ayrıca incelenmiştir.

Tablo 2: Irk, Din veya Cinsiyet Ayrımıyla İlgili Kelimelerin Kullanılıp Kullanılmadığına İlişkin Bulgular

KOD	S.NO	CÜMLE
K-5	37	Sonra dördüncü sınıf öğretmeninin, sınıfta ırkçılık yaptığını anlattı (yabancı öğretmen Türk çocuklara karşı)
K-10	3	Gürcüler gavurdur, dedi. Biz bunları hiç sevmeyiz.

Yapılan incelemeler sonucunda, kitapların sadece iki tanesinde ayrım içeren cümleler ile karşılaşılmıştır. Bu kitaplara ilişkin veriler yukarıda yer alan tabloya aktarılmıştır.

Kitaplarda din, ırk veya cinsiyet ayrımına neden olacak ifadelere çok az rastlanmıştır. Ancak her ne kadar bu ifadelere çok az rastlansa da bu tarz ayrım içeren ifadeler, hem çocukların topluma hem de yeni girmiş oldukları çevreye uyumlarını güçleştirmektedir. Yukarıda belirtilen kitaplardan özellikle K-5 numaralı Beni Kimse Anlamıyor adlı kitapta yer alan çocukların öğretmenlerinin bu tavırlarından dolayı okuldan uzaklaştıkları, diğer öğretmenlere ve başka ülkelerde yaşayan insanlara karşı önyargılı oldukları tespit edilmiştir. Bu durum çocukların ders başarılarını etkilemiş, okul ve

arkadaş ortamından uzaklaşmasına neden olmuştur. Böylece de sürekli yaramazlık yaparak diğer öğrencilerin ve sınıf ortamının bozulmasına sebep olmuşlardır (Korkut, 1998).

3.2. Araştırmanın İkinci Sorusuna İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Bu kısımda, olayın geçtiği zaman ve mekânın gerçek mi yoksa hayal ürünü mü olduğu, göçmenlerin loş, pis veya karanlık bir ortamda gösterilip gösterilmediği, göçmenlerin yaşadıkları yerlerin neresi olduğu ve hangi zaman diliminde olayın geçtiği konuları incelenmiştir.

Kitaplar içeriğinde göçmen çocukların veya ailelerinin yaşadıkları yerlerinin pis, loş, karanlık vb. özellikler taşıyıp taşımadığına ilişkin veriler Tablo 3'e aktarılmıştır.

Tablo 3: Göçmen Çocuklar ve Ailelerinin Yaşadıkları Yerlere İlişkin Veriler

KOD	S.NO	CÜMLE
K-1	11	"Sarılmışlar babasıyla. Hasan ağlamamış. Ama o gece çok ağlamış. Koca dükkânın içinde bir başına. Kocaman otomobilin içinde sanki bir vida" Burada çocuğun dükkanda bir arabada kaldığından bahsediliyor.
K-1	12	Kış kötü gelmiş… Dükkan buz damı, otomobilin içi buzdolabı. Büzülmüş, büzülmüş Hasan ama yine de donmuş.
K-1	13	Hasan'ın evini, Hasan hastalandığı zaman gördüm. Döşemecinin çırağıyla gittik. Tozdan topraktan bir yer odası.
K-1	15	Yine Hasan hasta yatarken, yorganının yamalı olması.
K-2	79	Hep birlikte içeri girdiler. Kaya da, Gülfem de şaşırıp kaldılar. Burası bir oda, bir de sofradan ibaret bir evdi. Eşya diye pek bir şey yoktu. Karanlıktı. Tüm ışığını, caddeye bakan, iki dar pencereden alıyordu. Çocuklar burasını beğenmediler. Köydeki evleri bile buradan güzeldi. Rahat geniş ve aydınlıktı.
K-3	113	Hem dükkandan çıkılıyor, hem de arka sokağa kapısı var. Dükkana açılan kapıyı sürgüleyince, müstakil! Hadi kızlar, Altan emrinizde! Ha! Ha! Ha! Lavabonun yanındaki tezgah mutfak güya. Tüplü bir ocak. Vınıldayarak çalışan küçük bir buzdolabı. Dökülen bir tuvalet. Duşu sıcak-soğuk su bağlantılı. Duş perdesi olmadığı için, yıkandığımda ortalık ıslanacak besbelli. Saçmalama, Kütük Kafa, Hangi kız bu viraneyi görünce kaçmaz?
K-4	57	İlk iş olarak onlar için kentin kıyısında iki odalı bir gecekondu kiraladı… suyu yoktu ama elektriği vardı
K-4	60	Aslında Mehmet ile Şerife'nin, Almanya'daki yaşamlarının özenilecek bir yanı yoktu. Bir göz odanın içinde tıkılıp duruyor, yaşamları işyeri ve o oda arasında sürüp gidiyordu.
K-5	-	Bilgi Yok.
K-6	60	Roberts Apartmanı'na götürdü. Ancak oraya vardığımızda mahalleyi pek gözü tutmadı (bu apartman göçmen karakterlerin yaşadığı yer)
K-6	60	Arabayı burada başıboş bırakmaya hiç niyetim yok. Dedi annem. "Daha biz asansörü çağırmadan lastikleri götürüverirler" (Apartmanın çevresinden bahsediyor)
K-6	60	Asansör çalışıyor, ama epey kötü kokuyordu
K-7	44	Onun söylemek istediği cümleyi Anna tamamladı: "Orada baraka evler var. Orada oturuyoruz biz. Pek fazla kalmayacağız. Babam bir işe başvurdu…
K-7	46	Barakanın önüne geldiklerinde, "İçeri gelir misin?" diye sordu Anna. Çok harap bir hali vardı yapının……Kapının hemen arkasında mutfak vardı. Ya da oturma odası. İçerisi bir sürü insan doluydu. Benjamin ilk anda iki erkek, bir kadın, üç çocuk gördü. Sonra arabasında yatan minik bebek çarpı gözlerine. Oda çok sıcaktı ve yemek kokuyordu.
K-7	47	"Bir odamız daha var," dedi Anna. "Biz çocuklarla orada yatıyoruz. Annam ve babamda mutfakta uyuyorlar."
K-8	-	Bilgi Yok.
K-9	28	Tertemiz kaldırımlarda uyumak, bizim buradaki gibi kirli, mikroplu kaldırımlarda uyumaktan iyidir, değil mi ?
K-9	36	Bayan çabuksığın kaldırıma uzandı ve şöyle dedi: "Hayatımda gördüğüm en güzel kaldırım!"

K-10	20	Ergin, dedi. Ben bu memlekette, bu köyde doğdum. Ama babam bir göçmen olduğu için Urgancılar köyü bizi hiç tutmadı. Babamla evlendiği için anama düşman oldular. Babama iş vermediler. Aç bırakmak istediler, böylece kalkıp gitmesini beklediler. Çok eziyet çekti babam. Üstü toprak damlı evde fakir ve yoksul yaşıyorduk. Babanı da kötülediler. Kalktı gitti başka yerlere. Gurbetçi oldu. Orada öldü.
K-10	37	Köydeyken, o damı toprak, duvarları kerpiç evi gösteriyor: Anne, diyordum. Bu börtü böcek yuvası içinde ne diye oturuyoruz.
K-11	30	Cuma'nın ailesi, siteye ait, tek odalı minik bir bahçe katında oturuyordu. İçeride ışık vardı. Annesi, babası, dayısı yerdeki minderlere bağdaş kurmuş çay içiyorlardı.
K-11	92	Birkaç gün yakınlarının yanında kalmış, sonra geçici olarak bir kampa yerleşmişlerdi. Babası, "Yakında bir işe girerim. O zaman kendi evimize geçeriz." diyordu. Küçücük barakada iç içe yaşamaya çalışıyorlardı.
K-12	13-14	Hüsniye nine, "Lahavle" çekerek, kendi oturdukları gecekondunun kapısını itiverdi… Birden, kesif bir küf kokusu genzini yaktı… Kapının açıldığı bu ilk bölmeye, tuvaletin portlak kapısı da açılıyordu. Bir kilim kadar olan bu bölme, hem hol, hem mutfak, hem banyo olarak kullanılıyordu. Zaten bundan başka birtek oda vardı ki, oturdukları, yedikleri, yattıkları tek bölmeydi… Küf, yanmış hava, tuvalet ve bulaşık kokusu birleşmiş, bir garip koku halinde ninenin genzine yüklenmişti… Tülbendinin ucuyla burnunu tıkadı, oda kapısına vurdu. Sonra da, iteleyip girdi. İkisi kız, dört çocuk bir tek yatakta yatıyorlardı… Buna yatmak mı denirdi? Üstlerinde yüzü eskimiş yorganları sıyrılmıştı… Kimin ayağı kimin ağzında, kimin dirseği kimin gözünde, belli değildi…
K-12	16	Öyle deme ana!.. Üstümüze gün çaldığı olur muydu hiç?.. Bu evde rutubetten midir, güneşsizlikten midir, uyudukça uyuyası geliyor adamın…
K-13	34	Kapıcı dairesine taşındığımız İkizler Apartmanı on beş daireli. Her katta üç dairesi olan beş katlı bir bina. Bizim evimiz en alt katta. Daireden sayılmıyor; numarası sıfır. Pencereleri bahçeye açılan içe içe girmiş iki odadan olma karanlık, nemli bir sığınak.
K-14	11-12	Babamın kapıcılık yaptığı sitenin bodrumunda bir evde oturuyoruz. Bu evin bir odası birde mutfağı var. Teslime'yle ben, mutfağın köşesindeki yatakta birlikte yatıyoruz.
K-14	18	İnsanlar neden kendi işlerini başkalarına yaptırır ki! Ama yaptırmasalardı annem babam para kazanamazlardı. Bu evde oturamazdık. Karanlık, rutubetli ama olsun. Kampta çadırda kalıyorduk. O daha zordu. Hem bazı tanıdıklarımız sokaklarda kalmışlar.
K-14	46-47	On sekiz numaradakiler taşındı. Çöpe eski ocaklarını bırakmışlar. Bir teyze geldi, o ocağı alıp alamayacağını sordu babama. O da mülteciydi. Suriyeli. Yeni gelmişler daha. Aşağıdaki mahallede tek göz bir evde yaşıyorlarmış sekiz kişi. Babam, "Alabilirsin" dedi. O sırada on üç numarada oturan amca geldi yanımıza. O teyzeye bağırdı: "Devlet herşeyi veriyor size Utanmadan dileniyorsunuz bir de. Arsızsınız, arsız!"
K-15	9	Göçmen çocuk evsiz. Sonra ise "Artık gitme vakti" dedi küçük kız. "Ama nereye gideceğim? Evim yok ki benim!"
K-16	11	58 numaralı o eski evde annesiyle eski bir şiltenin üstünde, en az 15 kişinin uyuduğu bir odadalar.
K-16	28	Salif annesinin koynundan, rutubet ve toz kokan şiltenin sert zeminine, oradan da yeri kaplayan ucuz muşambanın buz gibi soğuğuna kayarken, tek bir şey düşünüyordu.
K-16	102	Sis rengi, kirli çadırların arasında yalınayak dolaşan, kara mı kara küçücük bir oğlandı bulduğu.
K-17	57	Çadırların arası kalabalık olmuş. Sandalyelerini çıkarmışlar dışarı. Bazısı yere oturuyor. Çocuk sesleri gelmeye başladı. Çoklar. Üzerlerindeki kıyafetler eski. Bazısının dizi yırtık. Kirli görünüyorlar. Düşündüm birden. Çadırda banyo yok ki. Nasıl yıkanacağız?
K-17	95	Mahalledeki evler ya tek katlı ya iki. Caddeler çok geniş ama sokaklar dar. O sokaklara güneş girmiyor bir türlü. Soğuk oluyor….. İlk geldiğimizde hiçbir şey yoktu evde. Pencerelerde cam bile yoktu. Naylon yapıştırdı babam. Bulanık gibi oldu içerisi o zaman. İki odası var sadece. Burada bizim gibi insanlar çok. …..

		Çocukların giysileri eski püskü. Benimkiler de öyle. Bir tanesinin ayakkabıları bile birbirinden farklıydı. Ben de ayağıma baktım onu görünce. Başparmağım hala dışarda. Üzülür gibi oldum. Olsun, savaş yok ya burada, görünürse görünsün!
K-18	-	Bilgi Yok.
K-19	34	Abbas zor zamanlar geçiriyor. Gündüzler yakıcı güneş parlayınca cehennem gibi çadıra giriyor; geceleri, hava soğuyor ya da soğuk rüzgarlar esiyor, soğuk, çadırın kıyısından, köşesinden içeri giriyor ve onu rahatsız ediyor. Şiddetli yağmur yağarken ve sel suyu yola düşerken su çadırın için giriyor ve zeminin yüzeyini ve döşeklerin hepsini ıslatıyor.
K-20	14	Simeon Holly ve karısı, şüpheli gözlerle çocuğa ve samanların üzerine uzanmış yaşlı adama baktılar.
K-20	14	Uzaktan buraya geldiklerini anlayamadım. Fakat ambarımdakiler kesinlikle onlardır. Ambarımda böyle serserilerin sığınmasına izin mi vereceğimi sanıyorsun?
K-20	18	David birkaç dakika sonra küçük odada yalnız kaldı. Bu oda, önceleri kendi yaşlarındaki bir çocuğa ait olmasına rağmen, ona pek tuhaf gelmişti. Yerde yırtık bir halı, duvarda takılı oltalar ve bir tahta tüfek…
K-21	60-78	Göçmenler evleri olmadığı için otelde kalıyor ve borçlarını ödemekte zorlanıyorlar.
K-22	47-48	Gurbetçileri alt katta, hizmetçiler için yaptırılmış odalardan birine kendisini götürdü, yerleştirdi. Burası penceresiz, büyücek bir odaydı.
K-23	59	Atıl'ların oturduğu ev kentin kenar semtlerinin birinde, yıkık dökük eki bir yapıydı. …. Çevredeki yapılar da Atıl'larınkine benziyordu. Hepsinin isli kara duvarları, boyası dökük kapıları, kırık camlı pencereleriyle iç karartan bir görünümleri vardı. Öteler de gökyüzüne doğru yeni yeni yapılar yükseliyordu. Ama oldukça uzaktaydılar. Sanki buradaki göçük, kara yüzlü, çirkin yapılardan kaçmak için taa ötelere gidip konmuşlardı.
K-23	59-60	Evin içi, "Atıl öğleye doğru uyandı. Yataktan kalkmadan, odanın içine şöyle bir göz gezdirdi. Köşede bir tahta masası vardı. Üstünde kap kacaklarla birlikte küçük bir ocak duruyordu. Orta yerde muşambası kel kel olmuş, yuvarlak bir masa yer almıştı. Çevresine iki iskemle konmuş, orta yerine elektrik sobası oturtulmuştu. Yerde kirli ve soluk bir yaygı seriliydi. Tavanda yirmi beş mumluk bir ampul sarkıyordu. Odanın duvarları yer yer çatlamış, nemden boyaları pul pul kabarmıştı.
K-23	111	Başka bir göçmenin kaldığı yer, "Hasan sevinçle ellerini ovuşturarak olur olur dedi. Bu sırada Atıl odaya şöyle bir göz gezdirdi. Perdeler kapalı olduğundan içerisi loştu."

Tablo 3 incelendiğinde, K-5, K-8 ve K-18 kitapları dışında diğer 20 kitapta göçmenler ve onların çocuklarının ya evsiz oldukları ya da yıkık dökük, pis, loş, karanlık, dar veya nemli yapılarda kısa ya da uzun süre yaşamak zorunda kaldıkları anlaşılacaktır. Bu durum, bulundukları yerleri terk ederek başka ülkelere göç eden insanların, gittikleri ülke neresi olursa olsun kamplarda, kenar mahallelerde ya da sokaklarda yaşamak zorunda kaldığının, bu yerlerde hem kendilerinin hem de çocuklarının psikolojik ve fizyolojik birçok sağlıksız unsurla karşılaştığının bir sonucudur.

Kitapların 21 tanesinde mekân ve zamanının gerçek olduğu 2 tanesinde ise hayal ürünü olduğu düşünülmektedir. Bunlardan K-9 numaralı Çabuksığınlar adlı kitap ile K-15 numaralı Kayıktaki Çocuk adlı kitapların anlatıldığı zaman ve mekânın hayal ürünü olduğu düşünülmektedir. Diğer kitaplarda bahsedilen zaman ve mekân ise gerçek hayatta karşılaşılabilecek özelliktedir.

Tablo 4: Olayların Nerede ve Ne Zaman Geçtiğine İlişkin Bulgular

KOD	AÇIKLAMA
K-1	Yer Türkiye- Zamanla ilgili bir bilgi yok. Ancak kıyafetlerden yakın zaman olduğu düşünülebilir
K-2	Yer İstanbul ve Almanya. İş kurumundan yazı geldikten sonra Almanya'ya gidildiğinden bahsedilmiş bu nedenle 1961 yılında Türkiye ile Almanya arasında imzalanan İşgücü Alımı Anlaşması'ndan sonra göç edilmiş olabilir.
K-3	Yer İstanbul ve Sidney-2010 yılı.
K-4	Göçmen çocuk köyden kente göç ediyor. Yer Türkiye-İstanbul- Köy. Anne babası ise Almanya ya işçi olarak gitmiş. Bu nedenle 1961 yılında Türkiye ile Almanya arasında imzalanan İşgücü Alımı Anlaşması'ndan sonra göç edilmiş olabilir.

K-5	Yer Belçika. Zaman, Türkiye-Hollanda maçından ve Türkiye'nin kazandığından bahsedilmiş. Yine futbolcu Tanju'dan bahsedilmiş. Bu nedenle 1990'lı yıllar olduğu düşünülmektedir.
K-6	Yer Moğolistan ve İngiltere. Zamanla ilgili bir bilgi yok.
K-7	Yer Polonya ve Almanya. Zaman ise Almanya'ya işçi göçü olduğundan 20. Yüzyılın son dönemleri olabilir.
K-8	Yer İstanbul. Hikaye 2000'li yıllarda anlatılmış. Ancak çocuk dedesinin 13 yaşında olduğu dönemlerde başından geçen bir hikayeyi anlatıyor. Dedesinin resimden 80'li yaşlarda olduğu görüldüğünden 1940-1950 yıllarında olayın geçtiği söylenebilir.
K-9	Yer ve zaman belli değil.
K-10	Yer Gürcistan ve Türkiye. Zamana ilişkin kesin bilgi yok.
K-11	Yer Hatay ve Bodrum. Zamana ilişkin kesin bilgi yok.
K-12	Yer Türkiye'de köy ve şehir hayatı. Zamana ilişkin net bilgi yok.
K-13	Yer İstanbul ve bir köy. Zamanın ise kitabın son sayfasından 1990'lı yıllar olduğu anlaşılıyor.
K-14	Yer Suriye ve Türkiye-2000'li yıllar.
K-15	Yer farklı ülkeler ve Suriye. Zamansa iç savaş anlatıldığı için 2000'li yıllar denebilir.
K-16	Olaylar Afrika'da Mali diye bir ülke, İstanbul ve Fransa'dan bahsedilmektedir. Ancak zamanla ilgili kesin bir bilgiye rastlanılmasa da resimlerde yer alan karakterlerin incelenmesinden (36. Sayfadaki çocuklar, 82. Sayfada Behçet, babası ve nişanlısının kıyafetleri) zamanın günümüze 20. Yüzyılın sonları ya da 21. Yüzyılın başları olduğu düşünülmektedir.
K-17	Yer Türkiye ve Suriye. Zaman 2000'li yıllar.
K-18	Yer İstanbul ve Fransa. Zaman konuşma, yaşam tarzı vb. nedeniyle son 20-25 yıl olduğu düşünülüyor.
K-19	Yer İran. Zaman İran Irak savaş dönemi yani 1980'li yıllar.
K-20	Yer ve zaman belli değil.
K-21	Yer İstanbul-Suriye. Zaman 2000'li yıllar.
K-22	Yer Kale Kasabası, İzmir ve Bursa. Zamanın ise kapak resimde rafta duran elbiselerden son dönemler olduğu düşünülmektedir.
K-23	Yer Almanya ve Türkiye. Zamansa Kıbrıs Harekatından vb. bahsedildiği için 1970-1980'ler civarı.

İncelenen kitapların 6 tanesinde Türkiye içerisindeki iç göç, 1 tanesinde İran'da iç göçten, 2 tanesinde Türkiye'den Almanya'ya, 4 tanesinde Suriye'den Türkiye'ye, 1 tanesinde Türkiye'den Belçika'ya, 1 tanesinde Türkiye'den Avustralya'ya, 1 tanesinde Moğolistan'dan İngiltere'ye, 1 tanesinde Polonya'dan Almanya'ya, 1 tanesinde Gürcistan'dan Türkiye'ye, 1 tanesinde Afrika'dan Türkiye'ye, 1 tanesinde Türkiye'den Fransa'ya göç edildiği görülmüştür. 1 kitapta ise hem iç göç hem de Almanya'ya göçten bahsedilmiştir. İki kitapta yer ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Zamana ilişkin bulgular incelendiğinde ise, çoğunlukla Almanya'ya yoğun işçi göçünün olduğu 1960 ve 70'li yıllar ile Suriye'de iç savaşın baş gösterdiği 2011 yılından sonraki olaylara kitaplarda yer verildiği görülecektir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

4.1. Araştırmanın Birinci Sorusuna İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın birinci sorusu "Kitaplarda kullanılan dilin özellikleri nelerdir?" olarak belirlenmiştir. Bu soruya yönelik elde edilen bulgulardan çıkarılan sonuçlar: Kitapların 11 tanesinde yerel halk ve çocuklarının göçmenler ve çocuklarına karşı hakaret içerikli kelimeler kullandığı, göçmenleri küçümsediği görülmüştür. Kitapların 12 tanesinde ise herhangi bir olumsuz ifade bulunamamıştır. Göçmen çocuklar ile diğer çocuklar arasındaki dil farklılıklarına bakıldığında ise, kitapların 14 tanesinde göçmenler ile diğer çocuklar arasında herhangi bir dil farklılığına rastlanmamış, 9 tanesinde ise dil farklılıklarına rastlanmıştır. Yine kitapların 2 tanesinde ırk, din, vb. ayrımcılık içeren ifadelere rastlanmış, 21 tanesinde ise böyle ifadelere rastlanmamıştır. Yeniçeri (2016: 174-176) tarafından yapılan bir çalışma da, mültecilerin yaşamış olduğu en büyük sorunlardan bazılarının; dışlayıcı isimlerle anılma, yalnızlaştırılma vb. olduğu dile getirilmiştir.

İncelenen kitaplardan Kömür Karası Çocuk'la ilgili Yolasığmazoğlu tarafından 2016 yılında yapılan bir çalışmada, esmer görünüşlü bir çocuk olan Salif'in (göçmen çocuk) bu özelliği hem

romana adını vermiş hem de roman içeriğinde sürekli dile getirilmiştir. Romanda yer alan karakterlerin bazıları, Salif'ten bahsederken ya da onu çağırırken adını kullanmak yerine onu, kara oğlan, kömür oğlan, kara çocuk, kömür karası çocuk, kömür karası oğlan gibi tamlamalarla, zaman zaman küçümseyerek nitelendirmişlerdir (Yolasığmazoğlu, 2016: 57). Kömür Karası Çocuk adlı kitap yukarıda K-16 olarak kodlanmıştır. Bu kitaptan aktardığımız cümleler ve yapılan yorumlar incelendiğinde, Yolasığmazoğlu'nun çalışmasıyla bu çalışmanın benzer sonuçlara ulaştığı anlaşılacaktır.

Yürek tarafından yapılan bir çalışma da, göçmenlerin eğitim, önyargı, ayrımcılık, dil, hasret ve uyumsuzlukla ilgili sorunlarına değinilmiş ve çalışmanın önyargı ve ayrımcılık başlığı altında Almanların Türk göçmenleri temizlenmeyen, pis insanlar olarak gördüğünden bahsedilmiştir (Yürek, 2016: 68-70). Yakar'a göre "… ister yetişkin isterse çocuk olsun göçmenlerin sürekli olarak aşağılama, hakaret hatta şiddete maruz kalmaları da onlardaki ötekileşme algısını artırmaktadır. Bunun temel nedeninin göç edilen toplumun, göçmenleri ucuz iş gücü ve suç işleme potansiyeli olan insanlar olarak görmelerinden kaynaklandığı düşünülebilir." (Yakar, 2016: 351).

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde ise, okul içinde izole edilme ve ayrım yapılma durumlarının çok az olduğu belirtilmesine rağmen çocuklarla yapılan odak gruplarda Türkiyeli öğrencilerle Suriyeli öğrenciler arasında iletişimin çok az olduğu, arkadaşlık bağının oluşturulamadığı ve Suriyeli çocukların seçilerek dışlandığı tespit edilmiştir. Çocukların bir kısmı Türkiyeli öğrencilerin kendilerini oyunlara almadığını, onların anlattıklarını doğru bulmadığını ve kendileriyle arkadaşlık ilişkisi kurmadığını ifade etmişlerdir (İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi, 2015: 11).

Bu konuda Özkan ve Çiftçi tarafından 2010 yılında yapılan çalışmaya göre özellikle okul içinde şiddet sürekli olarak artmaktadır. Aynı yaşta çocuklar arasında yaşanan bu olumsuz deneyim çocuğun uzun vadede kalıcı zararlar görmesine sebep olmaktadır. Bu nedenle de, hiç kimsenin çocuğun hayatını devam ettirdiği toplumda ve ilişki içerisinde bulunduğu çevrede onuru, şerefi ve saygınlığına zarar verecek davranışlar sergileme hakkı olmadığı ilkesini göz önünde bulundurarak, okul veya çevrede meydana gelen ihmal ve suistimaller ile ilgili çok hızlı olarak birtakım önlemler alınması gerekmektedir (Gömleksiz, Demir, Kilimci, Koçoğlu-Meek, Vural ve Erdal, 2008).

Altunbay ve Çakır (2018) tarafından yapılan başka bir çalışmada ise savaşın ve göçün hem çocukları hem de yetişkinleri sosyo-kültürel ve ekonomik anlamda etkilediğinden bahsedilmiştir. Ayrıca çalışmada incelenen kitaplarda göçmenlerin gittikleri yerlerde insanların olumsuz bakış açısıyla karşılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bahar ve Yılmaz (2018) tarafından yapılan bir çalışmada ise Ukrayna'dan Erzincan'a gelen Ahıskalı öğrencilerin sorunlarını öğretmen ve öğrencilerin görüşleri doğrultusunda tespit etmek amaçlanmıştır. Yapılan araştırma sonucunda, Ahıskalı öğrencilerin program farklılığı, seviye farklılığı-aynı sınıflarda eğitim, disiplin anlayışı, dil, ailelerin yapısı ve arkadaşlık ilişkileri konularında pek çok sorunla karşılaştığı görülmüştür.

4.2. Araştırmanın İkinci Sorusuna İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın ikinci sorusu "Zaman-Mekân ile ilgili özellikler nelerdir?" olarak belirlenmiştir. Bu soruya yönelik elde edilen bulgular incelendiğinde; K-5, K-8 ve K-18 kitapları dışında diğer 20 kitapta göçmenler ve onların çocuklarının ya evsiz oldukları ya da yıkık dökük, pis, loş, karanlık veya nemli yapılarda kısa ya da uzun süre yaşamak zorunda kaldıkları anlaşılacaktır. Ayrıca incelenen kitapların 6 tanesinde Türkiye içerisindeki iç göç, 1 tanesinde İran'da iç göç, 2 tanesinde Türkiye'den Almanya'ya, 4 tanesinde Suriye'den Türkiye'ye, 1 tanesinde Türkiye'den Belçika'ya, 1 tanesinde Türkiye'den Avustralya'ya, 1 tanesinde Moğolistan'dan İngiltere'ye, 1 tanesinde Polonya'dan Almanya'ya, 1 tanesinde Gürcistan'dan Türkiye'ye, 1 tanesinde Afrika'dan Türkiye'ye, 1 tanesinde Türkiye'den Fransa'ya göç edildiği görülmüştür. 1 kitapta ise hem iç göç hem de Almanya'ya göçten bahsedilmiştir. İki kitapta yer ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Zamana ilişkin bulgular incelendiğinde ise, genellikle Almanya'ya yoğun işçi göçünün olduğu 1960 ve 70'li yıllar ile Suriye'de iç savaşın baş gösterdiği 2011 yılından sonraki yılların kitaplarda yer aldığı görülecektir.

Bugün Türkiye'ye göç etmiş olan Suriyeli mültecilerin bir kısmı her ne kadar kamplarda yaşasa da bu sayıdan çok daha fazlası şehirlerde yerel halk ile yaşamaktadır. Bugün mültecileri kamplarda yaşayanlar ve kamp dışı mülteciler olarak iki farklı grupta tanımlamak mümkündür. Mültecilerin kamplarda yaşayan kısmı kamp dışında yaşayanlara göre daha şanslıdır. Çünkü kamplarda yaşayanların gıda, temizlik, sağlık ocağı ve bu hizmetlere ulaşımı dolayısıyla da bu hizmetlerden yararlanma şansı daha yüksektir. Ancak mültecilerin büyük bir kısmını oluşturan kamp dışı mülteciler ise hizmetlere ulaşım açısından ne yazık ki dezavantajlıdır. Her ne kadar sağlık ve eğitim haklarından yararlanma hakları bulunsa da düzenli bir gelirleri ve kalacak bir evleri bulunmamaktadır (Taş, Özcan ve Küçükoğlu, 2016).

Kamp dışında hayatlarını sürdüren Suriyeli Dom göçmenler sağlıksız ve bakımsız çadırlarda yaşamaktadırlar. Bu çadırların tuvalet ve banyoları bulunmadığı gibi temizlik ve sağlık açısından da son derece yetersiz durumdadırlar. Çadırlarda birkaç aile, 5-10 kişi yaşamaktadır. Temizlik koşullarının iyileştirilmemesi ve sağlık hizmetlerinin geliştirilmemesi durumunda, bu kişiler bulaşıcı hastalıklar açısından büyük risk altında kalmaktadırlar. Kış mevsiminde ya da soğuk havalarda, kışlık giysi, battaniye ya da soba gibi ihtiyaçları karşılanmadığı gibi daima açık havaya maruz kalan küçük çocukların yüzlerinde yaralar oluşmuştur (Kalkınma Atölyesi, 2016: 16).

Başkurt (2009) tarafından yapılan bir çalışma da Almanya'ya misafir işçi konumunda göç eden Türklerin işverenlerin önceden hazır hale getirmiş olduğu çatı katları, barakalar, bodrum katları, eski atölyeler, depolar ve apartman şeklindeki yurtlar gibi derme çatma mekânlarda barınmak zorunda bırakıldıklarını, Avrupa tarafından belirlenen standartlar ve bu hususta verilmiş talimatlara rağmen işçi personeller için hazırlanan barınakların kalitesiz olduğu ve sağlık açısından yeterli olmadığı belirtilmiştir.

Yukarıda yer alan çalışmaların bir kısmı doğrudan çocukları ilgilendirirken bir kısmı da göçmenlerin yaşadıkları çevreleri genel anlamda ele almıştır. Burada dikkat edilmesi gereken asıl nokta göçmen çocukların da aynı ailede yaşadığı için benzer sorunlarla karşılaşmış olmasıdır. Çünkü karanlık, loş, pis veya kirli bir yerde konaklamak zorunda kalan bir ailenin çocukları da bu çevrede yaşamakta dolayısıyla da olumsuz bir şekilde etkilenmektedir.

Kitapların büyük çoğunluğunun Suriye'den Türkiye'ye yapılan göç ve Türkiye'den Almanya'ya yapılan göç ile ilgili konuları içermesinin başlıca nedeninin, incelenen kitapların geneli Türk yazarlar tarafından yazıldığı için, kitaplarda konu olarak, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde en büyük göç dalgalarının yaşandığı 1960'lı yıllardaki Almanya'ya göç ile 2010'lu yıllarda Suriye'de meydana gelen iç savaş nedeniyle Suriye'den Türkiye'ye yapılan göç hareketlerinin işlenmesinin olduğu düşünülmektedir. Çünkü 1960 ve 70'li yıllarda Almanya'ya göç hareketleri ile ilgili yazılmış olan eserlerin çokluğu ile son dönemler de Suriyeli mültecileri konu alan ürünlerin sayısının hızla artması bu düşünceyi destekler niteliktedir.

5. ÖNERİLER

1) Göç ve göçmenlik konularında verilen eserlerde çocuklara karşı yazar ve diğer karakterlerin kullandıkları dilin iğneleyici, aşağılayıcı veya sözsel-fiziksel şiddet içerir bir şekilde kullanılmamasına dikkat edilmelidir. Bu ifadelerin yerine göçmenlerin zeki, çalışkan ve dürüst yönlerine vurgu yapılması gerekir.

2) Kitaplarda göçmen çocukların göç etmeden önce mutlu bir ailesinin olduğu, iyi bir yaşam sürdüğü, kitabı okuyan çocuklar gibi okula gidip geldiği, parkta oyun oynadığı vb. bahsedilmelidir. Bu durum kitabı okuyan çocukların bir zamanlar göçmenlerin de kendileri gibi bir hayatı olduğunu fark etmelerini sağlayabilir. Böylece göçmenlerin başından geçen olayların ileride kendisi ve ailesinin de başına gelebileceğini düşünerek duygudaşlık geliştirmesi ve göçmenlerin halinden anlaması sağlanabilir.

3) Göçmenlerin göç nedenleri, göç sürecinde veya göç ettikleri yerlerde karşılaştıkları sorunlara kitap içeriğinde genişçe yer verilmelidir. Böylece okuyucuların göçmenlerin acılarını, sevinçlerini, umutlarını, kayıplarını hissetmeleri sağlanabilir.

KAYNAKÇA

Ak, S. (2016). *Horoz Adam ve Korsan,* İstanbul: Can Sanat.

Altunbay, M. ve Çakır E. (2018). Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde Savaş ve Göç Olgusu ("Uçurtma Avcısı" ve "Kuş Olsam Evime Uçsam" Adlı Eserler Örneklemi). *Sakarya University Journal of Education*, 8(2), 96-110.

Bahar, H.H. ve Yılmaz, O. (2018). Ahıska, Göç ve Eğitim. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 240-257.

Bardakçıoğlu, P. (2016). *Pisa 2012 Matematik Sorularının Değerlendirilmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Başkurt, İ. (2009). Almanya'da Yaşayan Türk Göçmenlerin Kimlik Problemi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2009-2), 81-94.

Bilbaşar, K. (2016). *Yonca Kız*, İstanbul: Can Sanat.

Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü. (2016). 2015 Küresel Eğilimler Raporu Basın Bildirisi.

[http://www.unhcr.org/tr/wpcontent/uploads/sites/14/2017/02/2015_k%C3%BCresel_e%C4%9Filimler_raporu_bas%C4%B1n_bildirisi_-_tr(1).pdf, Erişim tarihi: 04.09.2017.]

Bulut, S. (2018). Çocuk Edebiyatına Sığınanlar: Zorunlu Göç Öyküleri. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14), 383-410.

Boyce, F.C. (2016). *Benim Adım Hiçkimse*, (Çev.) Arif Cem Ünver, İzmir: Tudem.

Dayıoğlu, G. (2005). *Yurdumu Özledim*, İstanbul: Altın Kitaplar.

Dayıoğlu, G. (2016). *Ben Büyüyünce*, İstanbul: Altın Kitaplar.

Gömleksiz, M., Kilimci, S., Vural, R.A., Demir, Ö., Koçoğlu-Meek, Ç. ve Erdal, E. (2008). Okul Bahçeleri Mercek Altında: Şiddet ve Çocuk Hakları Üzerine Nitel Bir Çalışma. *İlköğretim Online*, 7(2), 273-287.

Grumberg, J.C. (2016). *Çabuksığınlar*, (Çev.) Simla Ongan, İstanbul: Yapı Kredi.

Hartling, P. (2016). *Benjamin Anna'yı Seviyor,* (Çev.) Necdet Neydim, İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Huck, C. S., Kiefer, B. Z., Hepler, S., and Hickman, J. (2004). *Children's Literature In The Elementary School*, 8th Edition, NY: McGraw-Hill.

İçgözü, N. (2016). *Gökten İnen Üç Yıldız*, İstanbul: Altın Kitaplar.

İplikçi, M. (2014). *Kömür Karası Çocuk*, İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi. (2015). *Suriyeli Mülteci Çocukların Türkiye Devlet Okullarındaki Durumu Politika ve Uygulama Önerileri*. İstanbul.

[http://cocuk.bilgi.edu.tr/wp-content/uploads/2015/09/Suriyeli-Cocuklar-Egitim-Sistemi-Politika-Notu.pdf, Erişim tarihi: 16.07.2017.]

İzgü, M. (2014). *Al Yanaklı Hasan*, Ankara: Bilgi.

Jobert, Ş.T. (2016). *Kuşların Başka Şarkılar Söylediği Ülke*, İstanbul: Kelime.

Kaplan, S. (1997). *Güneşin Doğduğu Yer*, İstanbul: Alioğlu.

Kalkınma Atölyesi (2016). Suriyeli Dom Göçmenler Mevcut Durum Araştırması. Ankara. http://www.kalkinmaatolyesi.org/v2/wp-content/uploads/2016/11/DOM-RAPOR-TR.pdf sayfasından erişilmiştir.

Kaştan, Y. (2015). Türkiye'de Göç Yaşamış Çocukların Eğitim Sürecinde Karşılaşılan Problemler. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi,* 2(4), 216-229.

Kerpiç, A. (2011). *Etkinlik Tasarım Prensipleri Çerçevesinde 7. Sınıf Matematik Ders Kitabı Etkinliklerinin Değerlendirilmesi,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Kibaroğlu, H. (2014). *Bican'ın Altınları*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür.

Koçak, Y. ve Terzi, E. (2012). Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri. *Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(3), 163-184.

Korkut, A.K. (1998). *Beni Kimse Anlamıyor*, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür.

Kral, G. (2015). *Umut Sokağı Çocukları*, İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Mizuno, M. ve Hemels, V. (2017). *Kayıktaki Çocuk*, (Çev.) Sevda Tuba Okçu, İstanbul: TİMAŞ.

Örs, İ. (2010). *Almanya Öyküsü*, İstanbul: Şimşek.

Özservet, Y. Ç. ve Sirkeci, İ. (2016). Editörden: Çocuk ve Göç. *Göç Dergisi,* 3(1), 1-4.

Özkan, Y. ve Çifci, E.G. (2010). Düşük Sosyo-Ekonomik Düzeydeki İlköğretim Okullarında Akran Zorbalığı. *İlköğretim Online,* 9(2), 576-586.

Öztürk, G. (2016). *Kuş Olsam Evime Uçsam*, İzmir: Tudem.

Porter, E.H. (2015). *Küçük Kemancı,* (Çev.) Şengül Gülbahçe, İstanbul: Timaş.

Serşar, M.R. (2015). *Küçük Göçmen,* (Çev.) Pelin Seval Çağlayan, İstanbul: Demavend.

Sezer, Ç.(2015). *Juju Beni Unutma*, Ankara: Bilgi.

Taş, Y., Küçükoğlu, M. ve Özcan, S., (2016). Türkiye'de Bulunan Suriyeli Göçmenlerin Barınma ve İstihdam Sorunları. *I. Uluslarası Gerçek ve Umut Arasında Suriyeli Mülteciler Sorunu Sempozyumu* Bildiriler Kitabı içinde.
[https://www.researchgate.net/publication/326978382_Turkiye'de_Bulunan_Suriyeli_Gocmenlerin_Barinma_ve_Istihdam_Sorunlari Erişim tarihi: 10.10.2019.]

Temple, C. A., Martinez, M., Yokota, J. and Naylor, A. (2006). *Children's Books In Children's Hands: An İntroduction To Their Literature*, 3rd Edition, Boston: Allyn & Bacon.

Tomeka, S.B. (1999). *A Content Analysis Of The Contemporary Portrayal Of African Americans İn Children's Picture Books*, Unpublished Master's Thesis, University of North Carolina, School of Information and Library Science, Chapel Hill, N.C.

Tuğcu, K. (2010). *Göçmen Kızı*, İstanbul: Ünlü.

Yakar, M.Y. (2016). Türk Çocuk Edebiyatında Göç Olgusu. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi,* 58, 339-353.

Yeniçeri, Y. (2016). 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Göç Olgusu. *III. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiriler Kitabı İçinde* (s. 173-179), İstanbul: Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri,* Ankara: Seçkin.

Yıldırım, K. (2010). Raising The Quality In Qualitative Research. *İlköğretim Online*, 9(1), 79-92.

Yolasığmazoğlu, H. (2016). Göç ve Göçün Beraberinde Getirdiği Sıkıntılar Karşısında Bir Çocuk: Kömür Karası Çocuk. *III. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiriler Kitabı İçinde* (s. 55-62), İstanbul: Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği.

Yürek, H. (2016). Koca Ren Adlı Romanda Almanya'ya Göçün Genç İnsan Üzerindeki Etkisine Dair Bir İnceleme. *III. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu bildirileri* (s. 67-74), İstanbul: Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği

Ziyalan, N. (2015). *Attım Kapağı Yurtdışına*, İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

EXTENDED SUMMARY

Purpose

In this study, children's books written about children and whose main theme was migration or immigration were evaluated by using descriptive analysis method. These children books were also examined in terms of language, time and properties of space. In this study, it was examined whether the language used had negative expressions against children, whether there was a language difference between immigrant children and other children, whether there were expressions containing discrimination (religion, race, etc.) and the place-time relation in which the event took place in the books. After that, in accordance with the findings, it is aimed to reflect the problems of immigrant children and to provide solutions to educators, writers or parents about these works by approaching the problems of immigrant children through children's literature works written for them.

Methodology

In this study conducted in the field of children's literature, the data were collected through qualitative research methods through document analysis. Then, the obtained data were analyzed with descriptive analysis technique.

In order to obtain the books used in the study, a period of 6 months was reserved. During this period, teachers, academicians and experts were contacted and information about the criteria (books written between 1970-2017, migration and immigration, children) was asked to inform the researcher.

Opinions from experts and teachers in the field by the researcher received and during 6-month period all the second-hand booksellers and bookstores examined that can be accessed from Turkey via the internet (as required by phone interviews), books by giving orders in case of occurrence to the appropriate books criteria are provided. In addition, face-to-face meetings were provided with libraries, bookstores and bookshops that can be reached within the province of Ankara. The studies on children's books and the sites with abstracts were examined and the books obtained from these data were recorded.

An analysis form was developed in order to prevent data loss and to obtain the systematic and regular data in the analysis of the books reached. Then, all books were analyzed and data were collected using the analysis form. The collected data were analyzed by descriptive analysis technique.

The analysis form was taken from Tomeka S. Berry's Master's Thesis, A Content Analysis of the Contemporary Portrait of African Americans in Children's Picture Books. Later, it was developed with the information obtained from Children's Books in Children's Hands and Children's Literature in the Elementary School. As a final step, the form was finalized by taking the opinions of 4 academicians who are experts in the field.

Findings (Results)

As a result of the study, it was seen that the language used against the immigrants had some negative (offensive, insulting) expressions in 48% of the books. In addition, 87% of the books examined showed that migrants were either homeless or had to live in ruined, dirty, dim, dark or moist buildings for a short or long time.

The internal migration in Turkey has been studied in the six of these books. In one of them internal migration in Iran; two of them migration from Turkey to Germany, four of them from Syria to Turkey, one of them from Turkey to Belgium, one of them from Turkey to Australia, one of them from Mongolia to the UK, one of them from Poland to Germany, one of them from Georgia to Turkey, one of them from Africa to Turkey, one of them from Turkey to France has been stated. In an another book, both internal migration in Turkey and migration from Turkey to Germany are mentioned. In two books, no information about the place could be reached. Approximately 35% of the children's books examined deal with either immigration to Germany or migration from Syria. This can be seen as the most important indicator that children's books are not indifferent to environmental and social conditions.

Conclusion and Discussion

The vast majority of books investigated were about migration to Turkey from Syria or the major cause and problems of immigration from Turkey to Germany. It is thought that the main reasons of this situation were that many of the books were written by Turkish authors, the subject of books was about the largest migration from Turkey to Germany in the 1960s in the history of the Republic of Turkey and processing of migration to Turkey because of Syrian civil war starting 2010. The high number of works written about the migration movements to Germany in the 1960s and 70s and the rapid increase in the number of products on Syrian refugees in recent years support this idea.

It will also be understood from the books that immigrant children experience short- or long-term incompatibilities with children in the places they migrate, causing them to deteriorate school success, acceptance of the social environment and friendship relationships, and to reduce their self-esteem. Since the immigrant child cannot speak the language, he cannot agree with the people in his community. The language problem is also an obstacle to school success.